

Předkřesťanské a křesťanské esoterní školy

Rudolf Steiner

Esoterní hodina, Mnichov, 5. prosince 1909

Několikrát jsme zde již probírali, že velmi záleží na tom, s jakým smýšlením provádíme své meditace, že hlavní věcí je, jak cítíme, jak myslíme, jak pociťujeme. Náležitě cítění a myšlení nám dává sílu, která nás uvádí do duchovního světa. Abychom tuto sílu pochopili, musíme se podívat, jaké byly esoterní školy v předkřesťanské době v porovnání s těmi, které vznikly až po zavedení křesťanství a které do sebe musely pojmout Kristovu sílu, byly jí prostoupeny. Jaký je mezi nimi rozdíl?

V odpověď si musíme vzít začátek Janova evangelia: „Na počátku byl Logos, ten Logos byl u Boha ... a Logos se stal tělem.“ Tím, že se Slovo stalo tělem, se také změnil způsob vyučování v esoterních školách. V předkřesťanské době ještě slovo nebylo účinné. Vyučovalo se mlčky a mlčky, v obrazech, prostřednictvím nazírání dostával žák sdělení z duchovních světů. Mlčky byl zaveden do temné místnosti a na tomto místě mlčení se před ním vynořil obraz starce, který sledoval ženskou postavu zahalenou do modravého oblačného závoje a snažil se s ní spojit. Tento obraz se před zřícím člověkem vynořuje v duchovních světech, když pozoruje starce, jenž prošel branou smrti, v kámalóce pozpátku odžívá svůj život a snaží se dosáhnout své vyšší Já - tedy onu ženskou postavu zahalenou do modravého oblačného závoje - aby se s ním spojil a pozvedl se do vyšších světů, do devachanu. Modrá barva je vždy barvou usilování o něco vyššího. Když žák meditoval o tomto obraze, který představuje jen něco duchovního, proudily z něj k němu síly, jejichž pomocí mohl dospět do těchto vyšších světů.

V oprávněně existujících esoterních školách současné doby, které mají za svůj ústřední bod sílu Krista, může být vyučováno slovem. Styk s božsky-duchovními světy mohl být dříve přivozen jen mantrami, jejich zněním; dnes však může člověk prostřednictvím slova naplněného smyslem navodit ve svém nitru spojení s Kristovou silou. Slova mají být okřídlenými posly, kteří člověka ponесou vzhůru do duchovních světů.

Když žák prožívá východ Slunce, když spatří onu vynořující se ohnivou kouli a první paprsky, které z ní vycházejí, pociťuje, že Slunce je nositelem fyzického tepla a že v něm také teplo vyvolává. Ví ale také, že za Sluncem je něco duchovního, a když se na to bude zaměřovat, bude vnější zjev Slunce víc a víc mizet a před jeho duchovním zrakem se začne zjevovat postava, která je ve všech esoterních školách poznávána jako duch jménem Kristus. A tento zjev prozařuje svět láskou, tak jako ho jeho vnější šat prozařuje světlem. Nositelem světla jsou luciferské bytosti, nositelem lásky je bytost Kristova. A žák musí cítit tuto lásku, která k němu ze Slunce proudí, prožívá-li podívanou východu Slunce. To je vyjádřeno v meditaci:

V čirých paprscích světla září božství světa!

Jestliže se žák podaří zcela se ve své meditaci oddělit od vnějších vlivů a zvuků, jestliže takřkajíc vyřadí fyzické tělo, pak žije během meditace jen v éterném, astrálním těle a v Já. Když člověk ve spánku opustí své fyzické a éterné tělo a svým Já a astrálním tělem prodlévá ve vyšších světech, vstupují do jeho opuštěných těl vznešené duchovní bytosti: do fyzického těla Já Duchů osobnosti, kteří ho na Saturnu stvořili, do éterného těla Já archandělů.

Naše vlastní Já zato vstupuje do světa Duchů osobnosti, astrální tělo do světa archandělů. Nevědomě žijí v těchto světech; v meditaci bychom měli tímto procesem projít vědomě, vědomě vstoupit do těchto říší svým Já a astrálním tělem a své éterné tělo vzít s sebou. Jako magnetické fluidum nás to při naší meditaci musí táhnout do duchovních světů; pak jsme ve správném myšlenkovém rozpoložení. Nezáleží však ani tolik na samotných slovech jako na tom, aby do nich z duchovních světů proudil náležitý smysl; záleží na tom, aby byla silou Krista naplněna smyslem.

V esoterních hodinách jsou slova volena tak, aby působila zcela neosobně, jakmile opustí rty vyučujícího. Neboť mají sloužit jako šat, do něhož se může odít Logos proudící světem. Tato slova se musí tomuto proudění Logu přizpůsobit. Proto se uvádějí zcela určitým způsobem. Pro některé pojmy například volíme dva výrazy, protože pouze jeden z nich by nepostihl obsah toho, co má být vyjádřeno. Jestliže se například řekne: „Duchovně-božský život prostupuje celý svět“, není příslušná skutečnost vyjádřena dostatečně. Když se naproti tomu řekne: „Duchovně-božský život prostupuje svět a proudí jím“, pak máme mezi těmito dvěma výrazy obraz toho, co má být řečeno.

Naše vyjadřování je mnohdy nepřesné a odráží nesprávně dokonce i to, co se děje na fyzické pláni. Jestliže se například pučení květů a zeleně na jaře srovnává s narozením a uvadání listů a květin na podzim s umíráním, pak je to způsob vyjadřování, o který by esoterik neměl usilovat, neboť nepostihuje to, co se ve skutečnosti v přírodě odehrává. Opravdový pojem tohoto dění můžeme získat, přirovnáme-li ho na jaře k našemu rannímu probouzení. Tak posílení a občerstvení, jako se vracíme k novému dni, k našim starým radostem a strastem z temného podvědomí, do něhož jsme byli ponořeni, takový je i pocit a vnímání duchovních bytostí, vytahujících zelený rostlinný šat Země z temnoty, do níž semeno na podzim kleslo v lůně Země. Oddáme-li se na jaře těmito myšlenkovým pochodům, přiblížíme se duchu Země a správným způsobem vnikneme do duchovních světů. Za všemi přírodními jevy pak postřehneme působení ducha. Uvidíme-li, jak blesk rozštípe strom, máme u blesku myslet na archandělskou bytost, u dunícího hromu na duchovní bytost ze světů znějícího světla, na Duchy osobnosti. Když se mluví o „spojení s božstvím v nás“, pak takovýmto mluvením spojení s božstvím nedosáhneme, neboť to nové, vyšší nenajdeme v sobě - světy, do nichž máme vědomě vniknout, spočívají mimo nás.